

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2070

Vragen van de leden **Kooiman** (SP) en **Van Toorenborg** (CDA) aan de Minister en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over *de onrust onder het gevangenispersoneel* (ingezonden 11 april 2014).

Antwoord van Staatssecretaris **Teeven** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 26 mei 2014). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2013–2014, nr. 1889.

Vraag 1, 4, 17 en 18

Wat is uw reactie op het bericht van Abvakabo FNV dat er al 300 klachten zijn binnengekomen van het gevangenispersoneel over onder andere personeels-tekort, intimidatie en geweldsincidenten?¹

Erkent u de onrust die speelt bij het gevangenispersoneel? Zo ja, wat gaat u daar aan doen? Zo nee, waarom niet? Wat gaat u doen met de klachten die Abvakabo FNV heeft ontvangen?

Kunt u aangeven hoeveel Penitentiair Inrichtingswerkers, bewaarders en arbeidsmedewerkers er daadwerkelijk ingezet worden en hoe dat zich verhoudt tot het werkelijke aantal gedetineerden?

Kunt u aangeven hoeveel geregistreerde calamiteiten er zijn geweest in de periode vanaf begin 2013 tot nu?

Antwoord 1, 4, 17 en 18

De hoofddirecteur van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is in een eerder overleg met de bonden op de hoogte gebracht van de website «Meld misstanden anoniem». Tussen de bonden en de bestuurder is toen afgesproken dat de resultaten van de meldingen voor een overleg tussen de bonden en de hoofddirecteur geagendeerd zouden worden. Ik kan nu alleen constateren dat de bonden dat overleg daarover niet hebben willen afwachten en de zaak in de publiciteit hebben gebracht.

Begin april heeft de hoofddirecteur van DJI een afspraak met de bonden gemaakt dat zij de klachten die zijn ontvangen naar aanleiding van de website geanonimiseerd aanleveren, zodat de bestuurder duiding kan geven aan de cijfers. Justitievakbond Juvox is bereid geweest – zonder de anonimiteit in gevaar te brengen – de bij de vakbonden gemelde misstanden te bespreken

¹ «Gevangenispersoneel: «Spanningen en misstanden in gevangenis». Abvakabo FNV, 5 april 2014 (<http://www.abvakabofnv.nl/over-ons/nieuws/nieuwsoverzicht/2014/04/spanningen-en-misstanden-in-gevangenis/>)

met de hoofddirecteur van DJI. De overige bonden hebben deze bereidheid niet betoond.

De klachten die zijn ingediend bij de bonden worden door de hoofddirecteur van DJI als een belangrijk signaal gezien en hij zal maatregelen treffen als de (geanonimiseerde) klachten hiertoe aanleiding geven. Overigens is bij de lancering van de website «Meld misstanden anoniem» door de bonden, namens de hoofddirecteur van DJI een mail verstuurd aan alle personeelsleden, waarin het personeel wordt gevraagd onduidelijkheden, bezwaren of klachten eerst of ook bij de leidinggevende te melden. Zo worden eventuele problemen snel zichtbaar en bespreekbaar. Ook kan direct uitleg worden gegeven en kunnen indien nodig maatregelen worden genomen.

De bonden trekken uit de klachten onder meer de conclusie dat er sprake is van een personeelstekort. Ik herken het probleem van een personeelstekort bij DJI niet. Zoals ik tijdens het Algemeen Overleg van 27 maart jl. over het gevangeniswezen aan uw Kamer heb gemeld, zijn er op dit moment meer DJI-medewerkers dan gedetineerden. Op 1 april 2014 werkten er 9964 fte binnen het gevangeniswezen. Er waren op die datum 9643 gedetineerden. Van de 9964 fte hebben 7819 mensen een substantieel bezwarende functie. Zij hebben contact met gedetineerden. Onder deze groep vallen onder meer de p.w.'ers, bewaarders en medewerkers arbeid.

De bestuurder van DJI organiseert samen met de medezeggenschap bijeenkomsten voor het personeel. Zo zijn er bijeenkomsten geweest over het thema werkdruk en het thema integriteit. Vanuit de organisatie is dus aandacht voor deze onderwerpen en wordt gezamenlijk opgetrokken met de medezeggenschap.

De commissie Van Werk Naar Werk van de medezeggenschap heeft een ronde gemaakt langs alle inrichtingen om vragen te verzamelen over het Van Werk Naar Werk-beleid. Deze zijn in de vorm van verslagen aangeboden aan de directie Gevangeniswezen van DJI. Door de directie zijn alle vragen beantwoord in een overleg met de medezeggenschap.

Het beeld dat sprake zou zijn van intimidatie vanuit het management van DJI herken ik niet. Door de directie van DJI wordt wel zakelijker gestuurd. Een strakke financiële discipline is noodzakelijk om de opgelegde taakstellingen te kunnen behalen. Zo stuurt het management, meer dan voorheen en binnen de bestaande regelgeving, op onder meer het verminderen van (beter betaald) overwerk en het draaien van onregelmatige diensten. Dit heeft echter niets te maken met intimidatie of een angst- en afrekencultuur.

Bij de implementatie van het Masterplan DJI staat de borging van de veiligheid voorop. DJI monitort eventuele bijzonderheden in het kader van veiligheid binnen inrichtingen en neemt daar waar nodig actie. Uit de cijfers over de afgelopen jaren blijkt dat er een daling is van het aantal geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling en van het aantal geweldsincidenten van gedetineerden tegen personeel. Er waren in 2013 7,2 geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling per 100 bezette cellen, terwijl dit in 2012 nog 7,7 en in 2011 8,8 per 100 bezette cellen was. Voor de geweldsincidenten van gedetineerden tegen personeel geldt dat het er in 2013 3,8 per 100 bezette cellen waren, in 2012 4,4 en in 2011 5,4 per 100 bezette cellen. Op basis van de geregistreerde aantallen geweldsincidenten tijdens de eerste vier maanden van dit jaar, namelijk 1,8 geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling en 0,8 geweldsincidenten van gedetineerden tegen personeel (beide aantallen per 100 bezette cellen) is geen trendbreuk met eerdere jaren waargenomen en lijkt de daling zich door te zetten. De directie Gevangeniswezen volgt de ontwikkeling van het aantal geweldsincidenten nauwlettend. Ik ben me er van bewust dat personeelsleden zich, ondanks de daling van het aantal geregistreerde geweldsincidenten van de afgelopen jaren, onveilig kunnen voelen. Met de implementatie van het Masterplan DJI worden immers ingrijpende maatregelen genomen die ook direct het personeel raken.

Vraag 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 en 14

Wat is uw reactie op de uitspraken van de GOR Gevangeniswezen naar aanleiding van de zogenaamde Breukelennotitie?²

² «Onrust bezuinigingsplan gevangenis», NOS.nl, 5 april 2014 (<http://nos.nl/artikel/632367-onrust-bezuinigingsplan-gevangenis.html>)

Wat is uw reactie op de brandbrief die door het gevangenispersoneel in het noorden is geschreven aan de gevangenisdirecteuren in verband met hun zorgen over de extra bezuinigingen van 60 miljoen euro?³ Wat gaat u met de in de brandbrief geuite klachten doen?

Bent u bereid om bezuinigingen op het personeel uit te sluiten? Zo nee, waarom niet?

Bent u van plan om nog meer te bezuinigen op de bibliotheken in gevangenissen? Zo ja, waarom, hoeveel en op welke manier gaat u uitvoering geven aan deze bezuiniging?

Bent u van plan om nog meer te bezuinigen op de zorg voor gedetineerden? Zo ja, waarom, hoeveel en op welke manier gaat u uitvoering geven aan deze bezuiniging?

Bent u van plan te bezuinigen op het Gevangenis­museum te Veenhuizen? Zo ja, waarom? Erkent u dat dit museum een van toegevoegde waarde is voor onze samenleving? Zo nee, waarom niet?

Staat u nog steeds achter uw uitspraak tijdens het algemeen overleg over het gevangeniswezen in de Tweede Kamer op 27 maart 2014 dat er geen gevangenissen meer worden gesloten? Zo ja, kunt u derhalve garanderen dat er geen gevangenissen meer gesloten zullen worden? Zo nee, waarom niet? Kunt u de stand van zaken geven met betrekking tot de invulling van het werk-naar-werk traject?

Herinnert u zich uw uitspraak tijdens voornoemd algemeen overleg dat er per 2015 600 man gevangenis­personeel bij de politie aan de slag kan gaan? Hoe zal dit binnen de nationale politie worden gerealiseerd en hoeveel aspiranten kunnen daardoor de komende jaren minder instromen bij de nationale politie?

Erkent u dat bij meer bezuinigingsmaatregelen de onrust onder het personeel alleen maar groter zal worden en dat dit uiteindelijk ook ten koste zal kunnen gaan van de veiligheid? Zo ja, gaat u stoppen met verdere bezuinigingen op het gevangeniswezen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 en 14

Conform mijn eerdere toezeggingen tijdens het Algemeen Overleg over het Masterplan DJI van 29 januari jl. en het Algemeen Overleg over het gevangeniswezen op 27 maart jl. zal ik uw Kamer voor het zomerreces informeren over de voortgang van de implementatie van het Masterplan DJI en de aanvullende financiële problematiek. Met deze brief zullen de bovenstaande vragen worden beantwoord.

Vraag 11

Klopt het dat er door bijvoorbeeld penitentiaire inrichting Alphen aan den Rijn ook personeel wordt geworven van buiten justitie? Zo ja, waarom en hoe past een dergelijke werkwijze in het van werk-naar-werk traject?

Antwoord 11

De functies die beschikbaar zijn bij de PI Alphen aan den Rijn worden allemaal ingevuld door DJI personeel. De functie van verpleegkundige zal binnen de rijksoverheid worden uitgezet. Er zijn onvoldoende verpleegkundigen bij DJI in de regio van Alphen aan den Rijn die boventallig zijn of worden om de gevraagde formatie te kunnen invullen.

Vraag 13

Op welke wijze denkt u dat gedetineerden goed en gefaseerd worden voorbereid op terugkeer in de samenleving als de zeer beperkt beveiligde inrichtingen moeten sluiten? Op welke wijze zullen gedetineerden geactiveerd en gemotiveerd worden als u meer geld gaat vragen voor hun verblijf in detentie dan ze überhaupt kunnen verdienen tijdens diezelfde detentie?

Antwoord 13

Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarin staat dat gedetineerden € 16,- per dag gaan bijdragen aan hun detentie. Reden voor dit wetsvoorstel is dat voor de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke sancties hoge kosten worden

³ «Gevangenis­personeel schrijft brandbrief», Dagblad van het Noorden, 8 april 2014 (<http://www.dvhn.nl/nieuws/drenthe/article11098063.ece/Gevangenis­personeel-schrijft-brandbrief->)

gemaakt, met name daar waar het gaat om een verblijf in een justitiële inrichting. Het kabinet vindt het niet meer vanzelfsprekend dat de kosten daarvan alleen of in hoofdzaak door de samenleving worden gedragen. Overigens is het niet zo dat gedetineerden al tijdens hun detentie de bijdrage moeten voldoen. Zij kunnen uitstel van betaling aanvragen en/ of een betalingsregeling treffen.

Dit alles staat los van de persoonsgerichte aanpak en de levensloopbenadering die centraal staat bij DJI. Als een gedetineerde binnenkomt in de PI, wordt zo snel mogelijk de Inkomsten-, Screening- en Selectieprocedure (ISS-procedure) gestart. De informatie die daaruit wordt verkregen wordt vastgelegd in het detentie & re-integratieplan (D&R-plan). Het D&R-plan is het persoonlijke plan over de gedetineerde en wordt gedurende de detentie constant aangepast. Verder zijn alle medewerkers opgeleid in motiverende bejegening. Dit houdt in dat het personeel op zo'n manier omgaat met gedetineerden dat zij worden gemotiveerd om niet te recidiveren na detentie. In alle vestigingen zet het gevangeniswezen casemanagers in om gedetineerden te motiveren en te ondersteunen bij de re-integratie en de nazorg. Het Gevangeniswezen en de ketenpartners stemmen alle activiteiten voor, tijdens en na detentie op elkaar af om de re-integratie van de gedetineerden in de samenleving zo goed mogelijk te laten verlopen. Gedetineerden zijn echter wel zelf verantwoordelijk voor het verloop van hun detentie en re-integratie.

Vraag 15

Wat is uw reactie op de passage in het jaarverslag 2013 van de Raad van State waarin hij aangeeft zich niet aan de indruk te kunnen onttrekken dat het verruilen van detentiefasering voor elektronische detentie primair budgettaire overwegingen dient?⁴

Antwoord 15

DJI staat voor een aanzienlijke financiële opgave. De invoering van elektronische detentie levert een bijdrage aan de aanpak van die problematiek. Die invoering is daarmee echter zeker niet alleen een bezuinigingsmaatregel. De invoering van elektronische detentie past in de visie van het kabinet op de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en strafrechtelijke maatregelen. Vergelding, de levensloopbenadering, de persoonsgerichte aanpak en het aanspreken van de gedetineerde op diens eigen verantwoordelijkheid voor een succesvolle re-integratie vormen de belangrijkste pijlers onder het sanctiebeleid van het kabinet.

In het Regeerakkoord is afgesproken de algemeen geldende detentiefasering af te schaffen. Door de invoering van elektronische detentie in de laatste periode van detentie wordt gewerkt aan een gerichte terugkeer naar de maatschappij. Elektronische detentie moet dan wel zo veel mogelijk in het teken van activiteiten in het kader van resocialisatie staan. Ik heb het dan over zinvolle dagbesteding, bij voorkeur arbeid. Verwacht wordt dat de combinatie van insluiting van gedetineerden bij wie dat noodzakelijk is met elektronische detentie voor delinquenten bij wie dat verantwoord is tot een reductie van recidive zal leiden. Met name het kunnen verrichten van arbeid speelt hierbij een grote rol. Daarnaast wordt middels toezicht en begeleiding gewerkt aan gedragsverandering.

Vraag 16

Kunt u een overzicht geven van de aantallen gedetineerden in respectievelijk de penitentiaire inrichtingen, tbs-instellingen, detentiecentra en justitiële jeugdinrichtingen?

Antwoord 16

De bezetting bij de verschillende sectoren van DJI was op peildatum 1 april 2014 als volgt:

- Gevangeniswezen: 9.643
- Justitiële Jeugdinrichtingen: 509
- TBS-inrichtingen: 1.631
- Vreemdelingenbewaring en uitzetcentra: 494

⁴ Jaarverslag van de Raad van State over 2013 (<http://jaarverslag.raadvanstate.nl>)

Vraag 19

Hoe staat het op dit moment met de uitvoering van de motie-Gesthuizen c.s.⁵ over het pensioengat van personeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) met een substantieel bezwarende functie (SBF)? Wanneer wordt de Kamer geïnformeerd over een definitieve oplossing voor betreffende problematiek? Beseft u dat voor ongeveer 11.500 SBF-ers de onzekerheid maar blijft voortduren als maar niets wordt geregeld?

Antwoord 19

Op PM heb ik mede namens de Minister voor Wonen en Rijksdienst uw Kamer over de stand van zaken met betrekking tot de SBF-problematiek geïnformeerd.

⁵ Motie-Gesthuizen c.s, 5 juli 2012, Kamerstuk 24 587, nr. 470